

Mukaeltu suomennos.

Kehoitus yleisölle.

Hämeenlinnan Eläinsuojelusseuran toimittama.

Eläinsuojelusyhdistys on ottanut taistellaan oikeuden ja säälinväisyyden puolesta eläinten kohtelamisessa.

Useimmat näistä on annettu ihmiselle avuksi ja hyödyksi. Kaikki ne ovat Jumalan luomia olentoja. Tästä selkiää, että eläinten kidutus on suuri synti. Kaikki syuti rankaisee itsensä ja tulee ulkopuolisestikin rangaistuksi. Yksi puoli tuosta ulkopuolisesta rangaistuksesta, joka kohtaa eläinrääkkäystä, esitettävöön tässä, nimittäin se asianlaita, että välinpitämättömyys alempain olentojen kärsimyksistä synnyttän vähitellen välinpitämättömyyttä lähimmäisiäkin kohtaan. Todistaahan rikosasiain historiakin, että moni julma murhaaja on alottanut hirmuisen ratansa eläinrääkkääjänä. Olkoon sen vuoksi vanhempain ja kasvattajien sydämen asiana aikaiseen istuttaa lapsiin heidän welvollisuutensa eläimiä kohtaan ja ankarasti rangaista eläinrääkkäystä, kun se nuorissa monasti esiintyy hyvin julmalla tavalla. Paljon eläinrääkkäystä harjoitetaan ajattelemattomuudesta ja taitamattomuudesta. Tämäkin on rangaistava, ja kun eläinsuojelusyhdistys luonnollisesti asettaa tehtäväkseen erityisesti sellaisen eläinrääkkäyksen vastustamisen, joka tästä johtuu, tahtoo yhdistys koettaa lyhyesti vastata kysymykseen:

Kuin ka eläimiä on kohdeltava?

Ensi sijassa otamme tähän kysymykseen vastataksamme huomioon kohtelun yleisesti.

1. Anna hevosillesi ja karjalle si valoisat, puhtaat, vedosta vapaat tallit, avarat pilttoot ja pahnat sekä kyl-
lin pitkät siteet.

2. Katso, etteivät ne seisoo liian kauvan sisälle sul-
jettuina, vaan sallii mitä useimmin niille tilaisuus vapaasti
liikkua raittiissa ilmassa.

3. Anna niille usein juotavaa, äläkä sallii niiden
koskaan, jos mahdollista kiujaantua janossa.

4. Waro rehunpuutetta. Anna karjan luuvu riip-
pua rehuntulostaa. Rehunpuute on suuri wääräyys, joka sil-
minnähtävästi kostaakin itsensä.

5. Sowita kuorma matkan pituuden ja laadun sekä
juhnan wahwuuden ja kestävyyden mukaan. Kaswo huo-
lellisesti ajoneuvojen akselit.

6. Nauttikoon juhtasi sunnuntailepoa samoin kuin
sinä itjefin.

7. Älä koskaan käytä, äläkä laske hewostasi sen laa-
tuisen kilpajuoksuun, joka tuottaa eläinvääkkäystä, äläkä itse
alennu hewoswaihatajaksi tai hewoshuutariksi.

8. Älä leikkaa hewosesi häntää niin lyhyeksi, ettei se
ylety eläimen kupeille saakka. Häntä on tarpeen kiusallisten
siipiäisten karvoittamiseen. Sellaisia kuokkavieraita vastaan
woidaan muuten hankkia suojaa kastelemalla hellemmät pai-
kat (esim. korvien sisäpuolet ja silmien seudut) muutamilla
katajanmarjaöljyn tipoilla.

9. Älä pane talwisäikana kuolaimia jääkylminä he-
wosen suuhun, vaan lämmitä ne ensin hieromalla tai
muuten.

10. Bitele ohjaksia taipuvin, sääliwin käsin, äläkä kiusaa hevosta turhilla nykimisillä ja piiskanlyönneillä.

11. Älä anna taittamattomain poikain ajossa halunsa mukaan ajaa juhhdallasi.

12. Älä käytä filmälappuja. Ne kiusaavat ja waiwaawat hevosen filmiä ja tekewät sen usein wauhkommaffi kuin se luonnostaan on. Jos pidät wälttämättömänä, että hevosellasi on filmälaput, niin sowita niille ainakin semmoinen asentto, että ne owat suunnatut ulospäin eikä sisäänpäin.

13. Pane warowasti huomioosi, ettei kengittäisjä lyödü naulaa hevosen lihaan eikä kawiota turmella.

14. Jos juhtasi on wakuutettu, niin älköön tämä olfo aiheena pitempään kiusaamiseen sen ilmeistä parantumaton tta wammaa potiesjä.

15. Älä käytä härjilläsi ijestä waan siloja.

16. Anna kaikille kotieläimillesi riittäwästi rawintoa ja juomaa sekä hywät ja kuivat makuusijat.

17. Katso että lehmäsi utaret hywin hoidetaan. Siihen kuuluu, että ne, niin usein kuin mahdollista, pestään hailealla wedellä. Kylmää wettä pitää wälttää tähän käyttämästä. Katso, että karjapiika on puhdas ja tarkka lypsäessään.

18. Älä leikkaa lampaita korwiin äläkä pistä niitä keritesjäsi.

19. Älä sido talonwahtia kiinni koppiinsa, ennenkuin olet katsomut, että se on turwattu nälältä, janolta, märältä ja kylmältä. Päästä se irti mitä useimmin.

20. Bitele warowasti tulta tallissa ja karjapihasja.

Eläinten kuljetus.

1. Kuu kuljetat suurempia tai pienempiä eläimiä markkinoille tai muualle myötäväkfi, niin suojaa niitä mat-

falla, mikäli mahdollista, kuumuudelta, pakkaselta ja märkyydeltä, ja katso, että ne saavat ruokaa ja juomaa.

2. Älä sido yhteen pienempiä eläimiä äläkä heitä niitä kiusalliseen asentoon ajoneuvoihin. Pane niille pahvoja ja säästä niitä kowilta syfäyhiltä.

3. Älä sido yhteen siipikarjaa, äläkä kanna niitä jaloista. Älä anna niiden olla kokoon pakattuina kopissa, laatioissa tai häkeissä. Anna niille ilmaa, ruokaa ja juomaa. Suojaa niitä kuletettaissa pakkaselta, märkyydeltä ja kuumuudelta.

4. Oleisön on pidettävä waaria, etteivät matkusteluraisat eläimäntteleit saata eläimillensä tarpeetonta kidutusta. Jos ne sitä tekewät saatattakoot lailliseen syytteeseen.

Metsästys, pyhdytys ja kalastus y. m.

1. Metsästystä ei saa harjoittaa yksinomaan ajanvietoksi tai huwiksi. Syödyn wuoksi tarkoitettu metsästys jätettäköön ammattimiehille.

2. Metsästykskoiria, jotka ottawat otuksen eläwänä kiinni, älköön käytettäkö. Älä koskaan ammu naarasta, jota seuraa pienet poikasat, jollet ole warma, että pian voit kuolettoa nefin.

3. Älä hätyhtä pikkulintuja, jotka suloisuudellaan ja laulullaan ylentäwät mieliämme ja ahkeralla työllään tuottawat meille suurta hyötyä. Älä häwitä koskaan niitten tai muitten hyödyllisten lintujen pesiä. Älä ryöstä niiltä koskaan poikaisia.

4. Usettele puutarhoihin, puistöihin ja metsiin keinotekoisia pesiä huojentaaksesi pikkulintujen lisääntymistä ja menestymistä.

5. Älä käytä koskaan — kuten muutamat ymmärtä-

mättömät tai turhamaiset naiset tekewät — täytettyjä lintuja hattujesi ja waatteitteesi koristukseksi.

6. Älä asettele ansoja, pauloja ja satimia, muuten kuin että joka päivä käyt niitä katsomassa. Muutamissa lääneissä tämä pyhdyystapa onkin kokonaan kielletty, ja tarwitzifi olla kaikkiallakin kielletty.

7. Kun kalastat, niin älä anna kalan elää ja kiusaantua nostettuasi sen vedestä, vaan, jos mahdollista, tapa se heti lyömällä päähän, niin että se taintuu ja pistämällä kitajien kautta selkärangan sisään.

8. Eläviä kaloja ei saa pujotella witsoihin eikä punnita puntarinkoukussa.

Teurastettaessa on huomioon otettava seuraawaa:

Ei mitään eläintä tapeta toisen eläimen nähden.

Eläinten silmät peitetään, ellei teurastuskonetta käytetä, joka jälkimmäinen kuitenkin aina pitäisi tapahtua nautaeläinten, wassikain, lammasten ja sikojen teurastuksessa. Sellaisia koneita voidaan saada Hämeenlinnan eläinsuojeluyhdistyksen välityksellä.

Sollei kuitenkaan ole teurastuskonetta käytettävissä, tainnutetaan nautaeläimet samalla tavalla kuin hevoset, lampaat, wuohet, siat ja porjaat, nimittäin lyömällä keskelle otjaa kirweellä, jonka pohjapuoli on warustettu kannalla, mikä syöstään eläimen aivotoppaan.

Porot, wassikat ja karitsat saadaan tainnutuksiin lyömällä woimakkaasti wassaralla niskaan, juuri sarwien taakse. Itse teurastuksen pitää tapahtua wälttämättömästi tainnutuksen perästä, työntämällä kurkkuun pitkä, terävä puikko, niin että kaikki suuremmat weritiehyyket katkaistaan.

Sen jälkeen annetaan weren, niin täydellisesti kuin mahdollista, juosta ulos. Sittenkuin nahka on eläimestä

nyljetty ja sisälmykset poistettu, on hyvin tärkeätä, että eläin ripustetaan viileään tuulekkaaseen paikkaan, jotta se tähdellisesti jäähtyisi, ennenkuin ruvetaan paloittelemaan, jonka kautta lihassa löytyvät munanvalkuaisaineet jäähmettyvät ja liha pysyy kauvemmin tuoreena.

Kaniinit tainnutetaan ja kuoletaan silmänväpähjesessä lyömällä voimakkaasti niskan hläpuoleen juuri pään alipuolelle.

Siipikarjaa teurastetaan näin: suurella, terävällä weitfellä, johon lyödään wäfewästi kirwespohjalla, hakataan pää poikki, jonka jälkeen eläintä pidetään kiinni jaloista muutamia minuutteja jotta veri saa juosta pois.

Pistää hanhia y. m. siipikarjaa kaulaan ja sitte tap-paa ne weremuotoon on eläinrääffäystä.

Ennenkuin jätämme kysymyksen kotieläimistä, on mielestämme lausuttawa muutamia sanoja koirain ja kissain tappamistawasta, jotka myöskin owat kotieläinten lukuun luettawat.

Koirain ja kissain hengiltä ottaminen voi tapahtua joko kloroformia sisään hengityttämällä tai, kun sitä ei ole waralla, ampumalla korwaan, niin tähdäten, että latinki tunkee aivoihin. Ne voidaan myöskin kuolettaa pistämällä niskaan, niin että selkäpii läwistetään, mutta wiimemainittua menetystapaa älköön muut käyttäkö kuin asian tuntewa henkilö.

Kun koiranpentuja ja kissanpoikia otetaan hengiltä hukuttamalla, on huomioon otettava:

1:ksi, että tämä tapahtuu niin sywässä wedessä kuin mahdollista;

2:ksi, että eläimet sidotaan ohueen kankaaseen tai mieluummin werkkoon, sekä

3:ksi, että riittäwä paino liitetään mukaan, niin että eläimet heti waipuwat pohjaan.

Kala on tapettava heti välittömästi sen jälkeen kuin se on vedestä nostettu. Ilman tätä elementtiä eläminen on kalalle kidutusta ja riistää lihalla rasvan ja hyvän maun. Kala tainnutetaan lyömällä päähän, jonka jälkeen teuraustus tapahtuu joko katkaisemalla terävällä veitsellä tai tämmiraudalla selkärangan, siinä missä pää alkaa, tai, vielä parempi, katkaisemalla pään irti kokonaan.

Mitä erittäin anferiaasen tulee, on se teuraustettava seuraavasti:

1:ksi, kiedotaan anferias pyyhinliinaan, jotta voitaisiin sitä tukewasti pidellä;

2:ksi, se kuoleutetaan lyömällä nuijalla päähän, jotta aivot mufertuvat;

3:ksi, pää ja pursto leikataan erilleen, kuten edellä on mainittu siipikarjaa teuraustettaessa;

4:ksi, lasketaan anferias kiehuwalla wedellä täytettyyn astiaan, jonka jälkeen kanji painetaan päälle;

5:ksi, 1—2 minutin kuluttua otetaan kala pois, ja ulkonahka raapitaan pois; sijänahka saa jäädä jälelle, sekä

6:ksi, otetaan siipukset ulos, jonka jälkeen kala paloitetaan ja keitetään.

Kun näin menetellään, niin anferias vähimmin kiuksaantuu, ja sen liha jää rawitsewammaksi.

Elävän kalan juomustaminen ja nylkeminen tai paloittaminen on puolustamatonta eläinrääkkäystä.

Rawut pitää keittää niin pian saannin jälkeen kuin mahdollista. Mutta keitetäisjää on katsottawa: että wettä on niin runsaasti, jotta eläimet siihen laskettaessa täydellisesti peittyvät siihen; että wesi jo ennen on täysin kiehuwassa tilassa; että kanji pannaan päälle, sekä etteivät eläimet ole kylmiä sinne pantaessa, josta kiehuminen keskeytyisi.

Ohjeita karjanasuntojen tarkoituksenmukaiseen rakentamiseen y. m.

1. Sellaisten asuntojen pitää olla vapaasti erillään muista ulkohuoneista, parhaiten rakennettuina kivestä, katto tiilistä tai muusta palamattomasta aineesta, sekä varustettaman palowälillä itse tallin ja heinäparwen välille, jollei heiniä ja olfirehua, kuten suotawa olisi, säilytetä eri rakennuksessa. Sisustuksenkin tulee, mikäli mahdollista, olla kivestä tai tiilistä; kaikki puuaine on sivelettävä tulenpitävällä värillä.

2. Karjatallien tulee olla korkeita, valoisia, avaroita ja lämpimiä sekä varustettuina osaksi katon lähellä sijaitsevilla ilmanvaihtoreijillä, osaksi useilla tarpeeksi suurilla owi-ukkoilla (wähintään yksi joka 20:tä nautaa warten).

3. Wettä pitää aina löytyä talleissa, niin sijoitettuna, että sitä tulipalon sattuessa letkuilla voidaan johtaa rakennuksen sijaosiin.

4. Höyrykonetta, jota käytetään puimiseen, ei pidä asettaa lähemmäs kuin 300 jalan päähän karjatallista tai rehumarastosta.

5. Tupakanpolttoa älköön sallittako huoneissa, missä karjaa säilytetään.

6. Missä ei karjanhoitajalle löydy asuntoa itse karjarakennuksessa eikä sinne ole yöwähtia asetettu, siellä on laitettava sopivia koneita, joitten avulla ei ainoastaan pian huomataa tulipalon syttyminen waan myöskin eläimet kiireesti voidaan ulos johtaa joko irroillaan tai sidottuina.

Selitys sellaisista koneista löytyy Tukholman kunnikaallisen maanwiljelysakatemian toimesta ilmaantuneessa kirjoituksessa: „Tulipaloista ja eläinwuojelukfesta“ joka F. ja G. Beijer'in kustannuksella on ilmestynyt.